

DOI: 10.21005/pif.2017.29.B-03

ARCHITECTURE – THE ART CREATING A PUBLIC SPACE

ARCHITEKTURA – SZTUKA TWORZENIA PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Ryszard Hajdamowicz
dr inż. arch.

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny
Wydział Budownictwa i Architektury
Zakład Geometrii Wykreślnej i Perspektywy

ABSTRACT

This paper discusses the responsibility of an artist-architect as a creator of the architectural work. Architecture as spatial and public art, transfers such values as beauty and usability onto the user. It is an art of space formation (facilities, installations), and shapes artistic and conceptual tastes among users. While implementing spatial forms, architects broaden the cognitive spectrum of an inexperienced user, shapes his/her perception of the reality, teaches perception assertiveness and make more humanistic.

Key words: architecture, aesthetics, functionality, beauty, public art.

STRESZCZENIE

W swej rozprawie przedstawione zostały badania nad zagadnieniem odpowiedzialności artysty-architekta, jako twórcy dzieła architektury. Architektura jako sztuka przestrzenna, sztuka publiczna, przenosi na odbiorcę walory piękna i użyteczności. Jest sztuką idei formowania przestrzeni (obiektów, instalacji), formuje gusta odbiorców i kształtuje ich smaki conceptualne. Aktywność architektów w realizacji form przestrzennych, poszerza spektrum poznawcze dla niewprawionego odbiorcy, kształtuje jego aparat percepcji rzeczywistości, uczy asertywności odbioru i humanizuje.

Słowa kluczowe: architektura, estetyka, funkcjonalność, piękno, sztuka publiczna.

1. PUBLIC ART AND RESPONSIBILITY OF AN ARTIST-CREATOR

The notion of the public art can have wider and narrower definition. The capacity of the definition depends on the context in which the artists creates. Assuming that he/she does not create for pleasure only, each work that has been materialised with the intention of conveying an idea, inspiration and fact is art for some person, public art. Thus, the intentional artist-architect is responsible for his/her work. Sometimes, the responsibility leads to a positive work, a well-thought and implemented object, an object which is 'completed', contemplated and implemented.

'Public art, defined through various functions and associated with decoration, commemorating, propaganda, renewal of the urban environment, is perceived as an alternative to the elite art of a gallery, and an opportunity for artists to attract mass audience. According to the simplest definition it is an art designed for public space and placed there. It is shaped by intentions of the creator, requirements and wishes of sponsors, urban context and demands of the mass audience of aesthetic need that are hard to define.' [11, p.141]

Being in a dynamic cognitive relationship, the creator–architect identifies and materialises usability features in his/her works. Using designing tools available, as well as his/her experience and knowledge, he/she may draw from the past and 'glimpse' to the future. Dzieje się tak dzięki subtelnemu wyczuciu miejsca i czasu, w trakcie projektowania dzieła architektury. To a large extent, the architectural creation and the creation process necessitate being faithful to oneself and putting trust in creative intuition rather than trying to cater for various tastes. This refers to such issues as **completed architectural work**, as emanation of the fine art, in a sense of **good art**.

2. WORK OF ART-ARCHITECTURE – 'EYES OF GOD'

It is worth highlighting the idea of beauty as a quality embedded in creation. Without recognising oneself in the world, placing oneself as a person among multitude of developments, it is not possible to learn the reality. Architecture as a branch of art shaping space, **touches upon the notion of beauty and high feelings** that are delivered to the recipient. At the turn of centuries, the notion of beauty was understood in various ways. For the purpose of this paper, I decided to consider beauty as a suitability of a work, facility regarding time and place and designation. *Today, they refer rather to appropriateness, suitability, purpose and functionality as an advantage of some arts and a reason of our fancy. Although terminology has changed, the notion itself remains the same. (...) In ancient times, the Middle Ages, and the Renaissance, Architecture was considered a mechanical art, but its theory focused almost solely on monumental buildings rather than usable ones (...). In the mid 18th c. (Batteux, 1747), architecture was moved to the category of arts between free and mechanical, and shortly after it was commonly recognised as a fine art together with painting and sculpture; this promotion contributed to its functional understanding (...) and a transformation occurred: architecture was subjected to the principle of functionality in theory and practice. The main orchestrator of the transformation is an American architect F. L. Wright (1869-1959)(...) Greenough wrote about houses that 'you can call them machines' (as Le Corbusier later) and that the 'function indicates beauty'*. [12, p.211-213]

A piece of art is the creation of an artist, painter, and architect. It crowns his/her multiple-year effort rather than short-term fascination. We may observe a certain relation, namely the value of a facility, for the purpose of orders and spatial missions, has less expansive interaction and remains in the memory of a spectator for a shorter period (vision of Szczecin based Floating Garden has hidden dark issues, such as lack of technical supervision over its implementation).

In a broad sense and subjective act of creation, each work encompasses certain ideas promoted by the artist. Their background has a social dimension - the work, e.g. a spatial arrangement as a manifesto, or a metaphysical and religious dimension, e.g. series of inspirations, a sense of intuition. Then, we refer to such a work of art as filled with something eternal. However, the main duty of an artist-architect is to draw from his own pool of knowledge. It gives endless propulsion and enthusiasm to work, as well as **internal positive impulse** which needs to be acknowledged by the artist while trying to reach the depth of his/her intentions. Skills and knowledge contribute to real pieces of art under the influence of the spiritual dimension.

*(...) Art in its entirety is apophatic and cataphatic. **Art is a great mystery.** Once the mystery disappears, something inexplicable, then art ceases to exist. Its function and quality is based on the fact that it reveals a bit of mystery, but only to the extent necessary to help us understand: here we have the mystery, the mystery really exists, it touches our consciousness – that is all. (...) The Mystery hidden in the impact of art cannot be referred to in any other way but by painting it. (...) it is not that the act of the Holy Spirit is separate from the art. The art exists because the Holy Spirit acts. **Without the act of the Holy Spirit art cannot exist at all.** [5, p. 371-385]*

While referring to the art of painting, J. Nowosielski highlights the significance of making attempts in order to discover the secret of art, to which the creator-artist, but also the architect is ennobled. Creating is the duty and courage of the artist in his/her search for the realization of their spiritual and artistic path in the act of creation.

The work, as well as an architectural facility, is the **materialization of talent and blessing of creation**, opportunity for a spectator to encounter and see the facility. In this sense, the artist faces a serious challenge. **Unconcerned game of inspirations** is subjected to criticism. However, the creation of apparent beauty, under its dictatorship **encourages kitsch**. Being one of branches of art of shaping space, architecture is prone to develop a bitter phenomenon of kitsch. *Kitsch could not be developed, if it was not for a man who likes kitsch and while being a producer of art he/she wants to create it, and as a consumer of art he/she is ready to buy and generously pay for it: art in its broader sense always reflects a specific man and if kitsch is a lie – as it is frequently and rightly described – this accusation is harmful to a man who needs such a lying and beautifying mirror to see oneself in it and acknowledge his/her lies with a simple-minded pleasure.* [1. p. 103]

The presence of kitsch is embedded in the process of creation. It is in a way an exaggerated form of social phobia, pseudoartistic tastes and conformistic acts of artists who follow simplistic social currents. Finally, kitsch paradoxically **interferes with the canon of taste among prospective users by offering excessive number of features** that they desired, decors typical for a given epoch (e.g. game of colours in flashing advertising boards in city). (Fig. 1)

The cacophony of colours blurs poorly crystallised message conveyed by the architectural piece of art, thus deepening the sense of misunderstanding.

The work exists in the context of urban development when the space reveals itself through aesthetic and usable values. Therefore, it is space of creative life and effective rest. The perception of a facility brings up associations with admiration and universal nature. Something can be a piece of art due to its universal values it conveys. It thus becomes a contemporary piece of art and throughout centuries touches and moves minds of future generations. [3, p. 345]

The wise courage of a creator-architect remains its primary quality and the value of his/her work. The measure of the courage is wise use of intuition, listening to inspirations and referring to one's knowledge. The nature of creation necessitates reflection, consideration and slowing down. Rapid development of our civilization is a crucible in which pieces of art and errors materialised settle in the bottom.

Fig. 1. Computer animation of the former 'Flower Avenue' Source: il. [10]

Ryc. 1. Animacja komputerowa dawnej Alei Kwiatowej w Szczecinie. Źródło: il. [10]

It is worth, however, to try and express thought of the creator in the form of architectural designs, paintings and sculptures, since only the confrontation with the spectator is capable of touching the mystery of creation.

3. ARCHITECTURE – CONFRONTATION WITH THE PAST AND THE VALUE OF POSSESSION

The spectrum of qualities attributable to a good piece of architecture includes the intention of a skillful architect and a dynamic nature of the cognitive relation that accompanies the act of watching a piece of art by viewers.

Postulates of contemporary art, public architecture include elements of **fulfilled architecture**, architecture that understands the notion of beauty and functionality. They sometimes fruitfully coexist and then we encounter a real work of art and a **fulfilled artist**. The measure of success of good projects, however, is a choice of things to develop and ways of doing it. Analytical dimension of choice and the idea of an architect generate an impulse of 'well viewed' architectural reality. In architecture, harmonious projects enjoy success, where shape, form and application of space makes viewers enchanted.

Based on his/her experience and knowledge, the creator-architect selects objects and ideas that are in line with his/her psychophysical state, cognitive apparatus and demand generated by the society at a given time.

Art ends where the master ends his/her creation. Creative courage, mentioned above, is indispensable. A piece of architecture, **a courageous one**, is a path for creator's quest that once materialised it may become a **form stimulating memory and imagination**. History provides a number of good examples, for instance our Szczecin Philharmonic

House and the Museum of Transformation (facility that is considered controversial and does not accentuate the **accidental plan of location** which is used as skate park, Fig. 2).

Fig. 2. the Museum of Transformation
Source:[4]
Ryc. 2. Muzeum Przełomy w Szczecinie, (Plac Solidarności)
Źródło: [4]

The feature of usability is more frequently accompanied by **impermanence and lacks a meaningful axis in the architectural design**. The mismatched vision for once crowded and popular Flowers Avenue in Szczecin ended up in unfortunate accidental development and deplorable silence (Fig.3).

Fig. 3. Flowers Avenue in Szczecin, once known for a flower fair that attracted citizens of Szczecin
Source:[2]
Ryc. 3. Aleja Kwiatowa w Szczecinie znana niegdyś z Kiermaszu Kwiatów spontanicznie przyciągała szczecinian
Źródło: [2]

The lack of communication between the local government and citizens as regards ideas for the arrangement of the Avenue and then its transformation into a pseudomodern avenue resulted in the depopulation of the area leaving the venue empty. In the past,

the Avenue attracted passersby and served as a natural strolling path from the Pomeranian Dukes Castle through Jedności Narodowej Avenue (Jana Pawła) to the Kasprowicza Park. Not, people avoid it. Unfortunately, only computer animations are so beautiful. (Fig. 1)

The ignored by citizens Flowers Avenue triggers bitter association with a star at the top of the Soviet Soldiers Monument situated in the vicinity. The monument will soon be moved from Żołnierza Square to the Szczecin's cemetery.

4. ARCHITECTURE WHICH DOES NOT IMPOSE ITSELF [13, P. 216]

We can see that the transformation of the city environment and securing the 'duration in time' of certain locations is very difficult. However, **uncompromised skills and pure intentions of an architect** may beautifully render the spirit of that place. This is the sign of our times which enlivens past century, e.g. Museum of Transformation in Szczecin, and fits into the economic idea of taking care of what we already have. Perhaps we should refrain from changing Szczecin too much and forcibly try to develop a square similar to the one in Cracow. **Szczecin is strong with its diversity** and it is worth taking care of good architecture of the past (I should praise renovation of historical tenement houses). The following diagnosis seems to be still valid: **Architecture of the port city of Szczecin, as the output of the past, is in itself the sign of the place and very little can be build on top of it. We should rather try and do not spoil what we have. What is the role of architects? For certain, difficult.** [3, p. 345]

It is hard to maintain a home like atmosphere among wide streets. Architecture of fairs (Fig. 5) may temporarily unify people around a place bringing back the memory of the past, memory of the then climate. In longer-term, unfortunately, historical places turned to be architecture of **tolerated presence of 'discarded bones'** (see fig. 1).

Ryc. 4. Meeting Point Cafe w Alei Kwiatowej, obecnie to punkt informacji turystycznej. Źródło: [7]

Fig. 4. Meeting Point Cafe at Flowers Avenue, now a tourist information point. Source: [7]

Paradoxically, the wall of a cafe at the end of Flowers Avenue, which was refreshed in 2016, attracts with a nice motto '**Meeting Point Cafe**'. It was opened in 2013 with the aim of attracting citizens of Szczecin. *Columbus Coffee presents to you a modern model and idea for a very functional facility in Szczecin. It is an independent tourist information point and a venue of cultural events – SZCZECIN MEETING POINT. The guiding principle for the place is the 'development of the city', highlighting the idea of Floating Garden 2050 and the motto 'Discover Szczecin for Good'. SZCZECIN MEETING POINT is going to be a venue for inaugurating culture and art events and promotion of the city by the network of ambassadors of the Columbus Coffee Chain. We are going to commence a long-term concept of selling 'KULTURA LATTE' coffee. Its favourable location in the city centre will make it an ideal venue for meetings.* [6]

In 2016, considering a difficult financial situation in the company (Meeting Point), the facility was taken over by the City and converted into the tourist information point. It has become an office with civil servants rather than the meeting point under the Floating Garden Strategy. Is it a test of patience for citizens? (Fig. 4)

Fig. 5. Christmas decoration of Flowers Avenue –excellent bauble of 2016. Source: [5]

Ryc. 5. Aranżacja świąteczna w Alei Kwiatowej –światlna bombka 2016 Źródło: [5]

Often, new locations arranged according to visions by dedicated architects, cultural activists turn out to be a short-lived phantasmagoria that does not fit into the spirit of the venue, time and space. Architectural forms fail to integrate with the surrounding, and thus do not attract viewers. (Fig. 4)

Summarising, we have to resort to our brain and knowledge to motivate to create beautiful things. The development of our wisdom reflects coexistence in the world and promoting the value of humanity. An architect without a firm background remains an operator of a computer and design software, deprived of a vision for his/her designs.

*We observe how **electronic media change art** but they also change **our perception**. (...) yet another issue is the inflationary surplus of contemporary visual presence. Perhaps we no longer want to look?*

...I cover my eyes trying to defend against the pressure of running pictures – wrote an old poet. [9, p. 14]

Collecting knowledge and **promoting functional beauty** is the obligation of our civilisation development. Approaching and departing from our creation makes it yet more beautiful.

ARCHITEKTURA – SZTUKA TWORZENIA PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

1. SZTUKA PUBLICZNA TO ODPOWIEDZIALNOŚĆ ARTYSTY- TWÓRCY

Pojęcie sztuki publicznej można zdefiniować szeroko i wąsko. Pojemność definicyjna uzależniona jest od kontekstu znaczeniowego, w którym artysta tworzy. Zakładając, że nie tworzy tylko dla swojej przyjemności, każde dzieło zmaturalizowane z intencją przekazu idei, natchnienia, faktu jest sztuką dla kogoś, sztuką publiczną. Po stronie intencjonalnego twórcy -architekta leży odpowiedzialność za swoje dzieło. Zatem odpowiedzialność twórcza owocuje w postaci dzieła pozytywnego, dobrze pomyślanego i zrealizowanego obiektu, to znaczy takiego, które jest „skończone”, pomyślane i zrealizowane.

Sztuka publiczna, określana poprzez różnorakie funkcje, utożsamiana z dekoracją, upamiętnieniem, propagandą, odnową miejskiego środowiska, postrzegana jest jako alternatywa dla elitarniej sztuki galerii i szansą dla artystów na pozyskanie masowego odbiorcy. Według najprostszej definicji jest to sztuka przeznaczona dla przestrzeni publicznych i w nich umieszczona. Kształtują ją intencje twórcy, wymagania i życzenia sponsorów, kontekst urbanistyczny oraz żądania zbiorowego adresata o trudnych do zidentyfikowania potrzebach estetycznych.” [11, s. 141]

Twórca –architekt w dynamicznej relacji poznawczej identyfikuje i materializuje również cechę użyteczności w tworzonych przez siebie dziełach. Posługując się dostępnymi w określonym momencie narzędziami projektowymi, także na bazie swojego doświadczenia i wiedzy, może czerpać z minionej epoki i „zajrzeć” do kolejnej. Dzieje się tak dzięki subtelnemu wycuciu miejsca i czasu, w trakcie projektowana dzieła architektury. Dzieło architektury i proces tworzenie to w dużej mierze wierność sobie i intuicji twórczej, a nie schlebienie gustom. Dosięgamy w tym miejscu zagadnień **skończonego dzieła architektury**, jako emanacji elementu sztuki pięknej, w znaczeniu **dobrej sztuki**.

2. DZIEŁO SZTUKI- ARCHITEKTURY – „OCZY BOGA”

Warto zaakcentować idee piękna jako przymiotu wpisanego w twórczość. Bez zjawiska rozpoznania siebie w świecie, umiejscowienia siebie jako osoby pośród wielości zdarzeń, nie da się w pełni poznać obrazu rzeczywistości. Architektura jako gałąź sztuki kształtująca przestrzeń, **dotyka pojęcia piękna i wysokich uczuć**, których ma dostarczać odbiorcy. Naturalnie na przełomie wieków pojęcie piękna było rozmaicie rozumiane. Dla potrzeb tej rozprawy odnoszę piękno jako pewną odpowiedniość tworzonego dzieła, budowli do

czasu i miejsca i jego przeznaczenia, w którym się znajduje. *Dziś mówi się raczej o stosowności, właściwości, celowości i funkcjonalności jako zalecie niektórych sztuk i przychylnie upodobania, jakie w nich znajdujemy. Zmieniła się terminologia, ale samo pojęcie trwało i trwa nadal. (...) Architektura w starożytności, średniowieczu, odrodzeniu była zaliczana do sztuk mechanicznych, ale jej teoria interesowała się właściwie tylko budowlami monumentalnymi, nie użytkowymi (...). Dopiero w połowie XVIII wieku (Batteux, 1747), architektura przesunięta została do kategorii sztuk pośrednich między wolnymi a mechanicznymi, wkrótce zaś potem powszechnie uznana za sztukę piękną wraz z malarstwem i rzeźbą; awans ten nie przyczynił się do funkcjonalnego jej rozumienia (...) nastąpiła przemiana: architektura została w teorii i praktyce poddana zasadzie funkcjonalności. Za głównego sprawcę przemiany był uważany amerykański architekt, F. L. Wright 91869-1959 (...) Greenough pisał, o domach, że „można je nazwać maszynami” (jak później Le Corbusier) i że „funkcja zapowiada piękno”. [12, s. 211-213]*

Dzieło sztuki jest tworem twórcy, artysty, malarza, architekta. Jest zwieńczeniem jego długoletniej pracy, rzadziej krótkotrwałej fascynacji. Obserwujemy pewną zależność, waleń dzieła- stworzonego obiektu, na potrzeby zleceń, misji przestrzennych oddziałuje często mniej ekspansywnie i krócej zapisuje się pozytywnie w pamięci widza (wizja szczyńskich Floating Garden – Pływających Ogródów, skrywa dzisiaj również mroczne elementy braku nadzoru technicznego nad jej wykonaniem).

W ujęciu bardzo szerokim i subiektywnym akcie twórczym, w każdym dziele preistoczone są pewne idee przyświecające artyście. Ich podłoże ma wymiar społeczny, dzieło – np. aranżacja przestrzenna jako manifest, lub wymiar metafizyczny, religijny, np. seria natchnień, wycucie intuicji. Mówimy wtedy o dziele przepojonym czymś ponadczasowym. Jednak naczelną powinnością twórcy- architekta jest czerpanie z własnego warsztatu wiedzy. On nadaje nieskończony napęd i zapal do pracy, a także **wewnętrzny pozytywny impuls**, któremu artysta powinien sprostać, chcąc dotrzeć do głębi swych intencji. Warsztat i wiedza pod wpływem wymiaru duchowego tworzą prawdziwe dzieła.

(...) Sztuka cała jest apofatyczna i cała jest katafatyczna. Sztuka jest wielką tajemnicą. Jeżeli znika element tajemnicy, to coś, czego nie można wyjaśnić – to nie ma już sztuki. A w jakiś sposób jej funkcja, jej właściwość polega na tym, że uchyla rąbka tajemnicy, ale tylko tyle, abyśmy zrozumieli: o, tu jest tajemnica, ta tajemnica naprawdę istnieje, ona dotyka w jakiś sposób naszej świadomości – tylko tyle.(...) tej Tajemnicy, która tkwi w oddziaływaniu sztuki, nie można nazwać inaczej, jak tylko w ten sposób, że się ją namaluje.(...) Nie jest tak, że osobno jest działanie Ducha Świętego, a osobno działanie sztuki. Sztuka cała istnieje z tego powodu, że duch Święty działa. Bez działania Ducha Świętego sztuka by nie istniała w ogóle. [8, s. 371-385]

J. Nowosielski w odniesieniu do sztuki malarskiej akcentuje **istotność podejmowania prób** jako niezbędne do odkrywania tajemnicy sztuki, do której twórca- artysta, ale także architekt jest nobilitowany. Kreowanie i tworzenie jest powinnością i odwagą artysty w poszukiwaniu realizacji swej drogi duchowej i artystycznej zawartej w akcie twórczym.

Zatem dzieło, także obiekt architektury jest **materializacją talentu, łaski tworzenia**, możliwości poznania i oglądania danego obiektu przez widza. W tym znaczeniu przed artystą stoi ogromne wyzwanie. **Niefrasobliwa gra natchnień** poddana zostaje krytyce. Jednak tworzenie pozornego piękna, pod jej dyktando **daje asumpt kiczowi**. Architektura jako jedna z gałęzi sztuki- sztuki kształtowania przestrzeni, w szczególności sposób narażona jest na tworzenie przykrego fenomenu kiczu. *Kicz nie mógłby bowiem ani powstać, ani przetrwać, gdyby nie istniał człowiek, który lubi kicz i jako producent sztuki chce go wytwarzać, a jako konsument sztuki gotów jest go kupować i nawet dobrze za niego zapłacić: sztuka w najszerszym znaczeniu tego słowa jest zawsze odbiciem określonego człowieka i jeśli kicz jest kłamstwem –jak się go często i słusznie określa- to zarzut ten godzi w człowieka, który potrzebuje takiego kłamliwego i upiększającego zwierciadła, aby się w nim rozpoznać i z prostoduszną przyjemnością przyznać do swoich kłamstw. [1. s. 103]*

Obecność kiczu wpisana jest zatem w proces tworzenia, jest on niejako przerysowaną formą fobii społecznych, pseudoartystycznych smaków i konformistycznych działań artystów poddających się potocznym prądom społecznym. W rezultacie kicz paradoksalnie **narusza kanon smaku potencjalnych odbiorców oferując przesył** cech wcześniej przez nich pożądaných, dekorów charakterystycznych dla danej epoki (np. gra kolorami w migającym szylkami reklamowymi mieście). (ryc. 1)

Rodząca się kakofonia kolorów rozmywa często, niestety słabo skryształizowany cel przekazu dzieła architektonicznego, pogłębiając uczucie nieporozumienia.

Dzieło w kontekście zabudowy miejskiej istnieje, gdy przestrzeń jaką dysponujemy, ujawnia się niejako, w postaci walorów estetycznych, użytkowych, jest przestrzenia twórczego życia i efektywnego wypoczynku. Odczuwanie dzieła jako obiektu nasuwa nam skojarzenia z uczuciem podziwu i uniwersalności. Coś jest dziełem z uwagi na uniwersalne wartości, których jest nośnikiem, sprawia że staje się dziełem sobie współczesnym i na przestrzeni epok dotyka i porusza umysły potomnych. [3, s. 345]

Mądra odwaga twórcy - architekta pozostaje nieustannie jego cechą naczelną i walorem jego dzieła. Miara tej odwagi jest rozumne korzystanie z daru intuicji, słuchania natchnień i czerpania z wiedzy. Natura tworzenia wymaga refleksji, zastanowienia, zwolnienia. Dynamizm cywilizacji to tygiel, gdzie osadem są dzieła sztuki i pomyłki realizacyjne.

Warto jednak podejmować próby uwieczniania myśli twórcy w postaci projektów architektonicznych, w postaci obrazów, rzeźb. Jedynie konfrontacja z widzem dotyka tajemnicy tworzenia.

3. ARCHITEKTURA – KONFRONTACJA PRZESZŁOŚCI, A WARTOŚĆ POSIADANIA

Wśród spektrum cech dobrego dzieła architektonicznego leży intencja obdarzonego dobrym warszatem architekta i dynamiczny charakter poznawczej relacji towarzyszący oglądowi dzieła przez odbiorców.

Wśród postulatów sztuki współczesnej, architektury publicznej przeplatają się ze sobą odwieczne elementy **spełnionej architektury**, architektury rozumiejącej pojęcie piękna i użyteczności. Czasem napotykają one swe korzystne współlistnienie i mamy do czynienia z prawdziwym dziełem i **spełnionym artystą**. Zawsze jednak miarą powodzenia dobrych realizacji jest wybór, co realizować i w jaki sposób? Analityka wyboru, pomysł architekta tworzą impuls „dobrze oglądanej” rzeczywistości architektonicznej. W architekturze blaskiem powodzenia cieszą się harmonijne realizacje, gdzie kształt, forma i zastosowanie w przestrzeni spotyka zachwyty widza.

Twórca – architekt, na bazie doświadczenia i wiedzy wybiera rzeczy i idee, które zgodne są w danym momencie z jego stanem psychofizycznym, aparatem poznawczym, wreszcie z zapotrzebowaniem na nie w społeczeństwie.

Sztuka kończy się tam, gdzie mistrz wieńczy swe dzieło. Odwaga twórcza, o której wspomniałem wcześniej jest konieczna. Dzieło architektury, **dzieło odważne**, zatem zgodne z drogą poszukiwań twórcy, w momencie swej materializacji, może stać się **formą aktywizującą pamięć i wyobraźnię**. Znamy tego dobre przykłady w historii, a z naszego lokalnego podwórka taką materializacją jest gmach Filharmonii Szczecińskiej czy Muzeum Przełomów (choć i ten obiekt budzi wiele kontrowersji, a niekorzystnie akcentuje się **przygodność planu miejsca**, który służy jako plac dla deskorolkarzy ryc.2).

Częściej jednak cesze użyteczności towarzyszy **tymczasowość i brak osi znaczeniowej w projekcie architekta**. Niechlubnym walorem przypadkowości i smętnej ciszy zaczęła dotykać nas chybiona wizja, niegdyś „ludnej” i ogniskującej mieszkańców, Alei Kwiatowej w Szczecinie (ryc. 3).

Jednak brak konfrontacji władz z mieszkańcami, w obszarze nowego pomysłu aranżacji znanej od lat szczecinianom arterii spacerowej, i przeobrażenie jej w pseudonowoczesną aleję, spowodował wyludnienie i opustoszenie miejsca. Aleja niegdyś spontanicznie kojarząca spacerowiczów, naturalnie tworząca trasę spacerową z Zamku Książąt Pomorskich, poprzez Aleję Jedności Narodowej (Jana Pawła II), do Parku Kasprowicza, obecnie jest omijana. Najładniej niestety wyglądają jej animacje komputerowe (ryc.1).

Ignorowana obecność współczesnej nam Alei Kwiatowej nasuwa przykre skojarzenie, z sąsiadującą jeszcze nieopodal gwiazdą na Pomniku Wdzięczności Żołnierzom Radzieckim. Ten niebawem ma również opuścić Plac Żołnierza i przeniesiony zostać na szczecińską Nekropolię.

4. ARCHITEKTURA, KTÓRA NIE NARZUCA OTOCZENIU SWOJEJ OBECNOŚCI

[13, S. 216]

Dostrzegamy więc, że przeobrażanie miejskiego środowiska i jednocześnie zapewnienie pewnego „trwania w czasie” zastanych niegdyś miejsc jest bardzo trudne. Jednak za sprawą **rzetelnego warsztatu i czystych intencji architekta** możliwe jest piękne oddanie ducha miejsca. Znak naszych czasów, który to znak ożywia również i wieki minione, np. Muzeum Przełomów w Szczecinie, wpisuje się w ekonomiczną ideę dbania o to co już mamy. Może nie powinniśmy, zatem zmieniać przesadnie Szczecina i na siłę szukać rynku, podobnemu krakowskiemu. **Szczecin jest silny swą różnorodnością** i warto zadbać o dobrą architekturę dawniej stworzoną (tutaj ukłon w stronę konserwacji zabytkowych kamienic). Wciąż aktualna wydaje się być diagnoza: **Architektura portowego Szczecina, jako dorobek przeszłości, sama w sobie jest znakiem miejsca, na którym można już jedynie nadbudować niewiele. Chciałoby się powiedzieć, umiejętnie nie popsuć tego dorobku. Jaka jest w tym rola architektów? Na pewno trudna.**[3, s. 345]

Trudno jest zachować atmosferę zadomowienia wśród ulicznych arterii. Architektura kiermaszy (ryc.5) może tymczasowo jednoczyć wokół miejsca, przywołując dawną pamięć, swojskich klimatów. W dłuższym etapie, dawne, pamiątkowe miejsca są dzisiaj architekturą, niestety, ale **tolerowanej obecności „rozrzuconych kości” (patrz ryc.1).**

Paradoksalnie, odświeżona w 2016 roku ściana kawiarenki wieńczącej dawną Aleję Kwiatową zachęca, jakże sympatycznym skojarzeniem „**Meeting Point Cafe**”. Pierwotnie, otwarta w 2013 roku kawiarenka miała ogniskować spotkania szczecinian. *Columbus Coffee przedstawia Wam nowoczesny model i pomysł na bardzo funkcjonalny lokal w Szczecinie, niezależny punkt informacji turystycznej oraz miejsce wydarzeń kulturalnych – SZCZECIN MEETING POINT. Motywu przewodnim tego miejsca będzie „rozwój miasta”, ukazanie idei Floating Garden 2050 jak i przyświecające temu hasło „Odkryj na dobre Szczecin”. SZCZECIN MEETING POINT będzie miejscem inauguracyjnym wszelkich poczynań, związanych z kulturą oraz sztuką i promocją miasta przez ambasadorów sieci Columbus Coffee. To tu rozpoczniemy długofalową koncepcję jaką jest uruchomienie sprzedaży kawy „KULTURA LATTE”. Dzięki dogodnej lokalizacji, jaką jest centrum miasta z pewnością będzie to idealny punkt wspólnych spotkań.*[6]

W 2016 roku w obliczy trudnej sytuacji finansowej spółki (Meeting Point), obiekt zaadaptowany został przez Miasto Szczecin na punkt informacji turystycznej. Stał się zatem raczej miejscem – biurem dla urzędników niż punktem spotkań w ramach strategii Floating Garden. Czyżby meeting cierpliwości dla mieszkańców? (ryc. 4)

Nowe miejsca, zaaranżowane według wizji powołanych architektów, kulturalnych działaczy często okazują się być krótkotrwałą fantasmagorią, niewpisującą się w koloryt miejsca, czasu i przestrzeni. Powstałe bryły architektoniczne nie integrują się z otoczeniem, a tym samym nie absorbują oglądających. (ryc. 4)

Reasumując, aby motywować do tworzenia pięknych rzeczy należy nieustannie korzystać z rozumu i używać wiedzy. Rozwijanie swej mądrości jest koegzystencją naszego

bytowania w świecie i pomnażaniem waloru człowieczeństwa. Architekt bez solidnej bazy wiedzy pozostanie jedynie sprawnym obsługującym komputer i programy projektowe, bez wizji skąd i dokąd prowadzą te projekty.

Widzimy, jak media elektroniczne zmieniają sztukę, ale zmieniają też przecież naszą percepcję. (...) Osobna sprawa to inflacyjny nadmiar współczesnej wizualności. Może już nie chcemy patrzeć?

...zakrywam oczy, broniąc się od natłoku biegnących do mnie obrazów- pisał stary poeta.[9, s. 14]

Zatem zdobywanie wiedzy i **szerzenie funkcjonalnego piękna** to powinność łańcuchu wzrostu cywilizacyjnego. Niejako zbliżanie się i oddalanie od swego dzieła czyni je piękniejszym.

BIBLIOGRAPHY

- [1] Broch H., *Kilka uwag o kiczu i inne eseje*, Warszawa, Czytelnik 1998, ISBN 83-07-02670-9.
- [2] Gazeta Wyborcza, www.wyborcza.pl, dostęp/access 2017-02-06.
- [3] Hajdamowicz R., Stettin, Szczecin, Tchetchin- Pływający ogród, w: *Czasopismo techniczne*, 2008, zeszyt 15/2008 (Rok 105), Kraków, s. 343-349.
- [4] Jeżyk M., w: www.bryla.pl, dosstep/Access 2017-02-23.
- [5] Kluczyński G., w: www.szczecin.blogx.pl, dostęp/Access 2017-02-06.
- [6] Krzych P., *Szczecin Meeting Point w Alei Kwiatowej 2013-02-19*, w; www.szczecin.blog.pl, dostęp/Access 2017-02-21.
- [7] Nasze Miasto, www.szczecin.naszemiasto.pl, dostęp/Access 2017-02-23.
- [8] Nowosielski J., *Sztuka po końcu świata*, Kraków, Wydawnictwo 2012, ISBN 83-24-01878-9.
- [9] Poprzęcka M., *Inne obrazy. Oko, widzenie, sztuka. Od Abertiego do Duchampa*, Gdańsk, Wydawnictwo Słowo, obraz, terytoria 2008, ISBN 978-83-7453-808-4.
- [10] Szelemej Ł., w: www.radioszczecin.pl, dostęp/access 2017-02-06
- [11] Taborska H., *Współczesna Sztuka Publiczna, Dzieła i Problemy*, Warszawa, Wydawnictwo Wiedza i Życie 1996, ISBN 83-86805-31-5 ,
- [12] Tatariewicz w., *O filozofii i sztuce*, Warszawa, Państwowe Wydawnictwa Naukowe 1986, ISBN 83-01-06722-5.
- [13] Wilkinson P., *50 teorii architektury, które powinieneś znać*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN SA 2011, ISBN 978-83-01-16727-1.

AUTHOR'S NOTE

Graduate of the Faculty of Bulding and Architecture Szczecin University of Technology. Faculty staff member of Institute of Architecture and Spatial Planing Westpomeranien University of Szczecin. Autor of papers focusing on the theory of descriptive geometry, perspective and influence of light an shaping geometrical architectural forms.

O AUTORZE

Absolwent Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej. Adiunkt w Instytucie Architektury i Planowania Przestrzennego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Autor prac na temat teorii geometrii wykreślnej, perspektywy, wpływu światła na kształtowanie geometrycznych form w architekturze.

Kontakt | Contact: rhajdamowicz@zut.edu.pl.